
(CfP) Jak vyprávět klimatickou změnu a environmentální žal?

Poetiky klimatické změny v soudobé literatuře a divadle

Klimatická změna se v posledních desetiletích stala předmětem nejen vášnivých veřejných debat, ale i poetické reflexe v umění a beletrii. Svoji neuchopitelností a komplexitou, pro niž ji Timoty Morton označil za „hyperobjekt“, se přitom klimatická změna a její důsledky vzpírají tradičním poetikám. Podle rakouské literární vědkyně Evy Horn pro ně představují největší výzvu latence, v níž se odehrávají neznatelné klimatické procesy, zhroucení ontologického protikladu člověka a přírody a střety velmi odlišných rozměrů, na nichž se tyto procesy odehrávají. Horn v souvislosti s těmito výzvami hovoří dokonce o utváření specifické formální poetiky antropocénu, která odpovídá na takto proměněné podmínky vnímání.

Vzniká-li skutečně něco jako poetika klimatické změny, nabízejí se alespoň tři oblasti otázek, na něž může odpovědět nejlépe literární věda (případně estetika). První okruh otázek je prakticky **poetologického rázu**: Jak lze podat klimatickou změnu v příbězích, když tento proces nabývá netušených rozměrů a ústí v stále otevřené přítomnosti? Jaké synekdochy (generace, role, archetypy) jsou schopné koncentrovat komplexní procesy a vytvořit „zápletky“ a „hrdiny“ těchto narativů? Jak přenést takto komplexní látku na divadelní scénu a do dramatického jednání? Které žánry se pro tento záměr jeví jako nejvhodnější a naopak – jak zvolený žánr a modus vyprávění o klimatických změnách určuje výpověď díla? Jaké intertextové strategie (např. práce s mýtem, antickými tragédiemi, biblickými motivy) se zde ukazují být produktivní, pomáhají převádět klimatickou změnu do naší zkušenosti a zpracovat s ní spojený žal? Otázky poetologického a narativního charakteru přitom určují samozřejmě nejen poetickou výstavbu textů s touto tematikou, ale ovlivňují i ideovou a politickou výpověď (kdo je původcem a obětí krize, jaké mají jednotliví aktéři možnosti jednání).

Druhý okruh otázek se pak váže na proměnu **estetické tradice**, z níž poetiky klimatické změny vycházejí. Nabízí se zvláště otázka, jak souvisí poetiky antropocénu s tradicí vznešena, jak byla pěstována v evropské estetice od poloviny 18. století? Jsou ekokritické texty současnosti podobou specificky „postmoderního“ vznešena, jak o něm psal v 80. letech Jean Francois Lyotard? Pokud tomu tak je, jaké limity se těmto poetikám otevírají v českém kontextu, který se tradičně chápe jako poměrně uzavřený vyhoceným podobám tragična, s nímž estetika vznešena nerozlučně souvisí? Objevují se zde různé tradice estetizace ztráty a žalu? Existují v těchto ohledech nějaká specifika v anglosaské, německé či české tradici?

S tím pak souvisí třetí okruh otázek **literárněhistorické povahy**. Lze vnímat současné ekokritické poetiky jako pokračování „postmoderny“? Jak se proměnilo ekokritické psaní generace osmašedesátníků, generace normalizační a autorů po roce 1989? Mohou být pro nás dnes předrevoluční poetiky ekokritického psaní ještě v něčem inspirativní?

Odpovědi na tyto otázky se pokusíme hledat v rámci kolokvia, které pořádá Ústav pro českou literaturu AV ČR v Praze dne **8. 12. 2023**.

Máte-li zájem se kolokvia aktivně účastnit, pošlete prosím téma a přibližný abstrakt zamýšleného příspěvku na adresu antosikova@ucl.cas.cz do **30. 4. 2023**. Organizátoři si vyhrazují právo výběru příspěvků.